

هنجارهای اجتماعی، فرهنگ و اخلاق در فضای مجازی

محمد جواد حصاری^۱، ابوطالب حسینی^۲

چکیده

بیان مساله: اخلاق و فرهنگ زمینه های اصلی ایجاد احساس امنیت و برقراری نظم اجتماعی است. هنجارهای جامعه با رعایت مسایل اخلاقی و رعایت قانون جامعیت پیدا می کند. امروزه با گسترش دنیای فناوری اطلاعات و فضای مجازی و با ظهور جوامع بدون مرز سایبری، جامعه بشری با مشکلات متعدد اخلاقی مواجه شده است.

روش کار: با بررسی تعداد ۸۰ نفر از کاربران عمومی فناوری اطلاعات و آسیب های اجتماعی، هنجارها و تهدیدهای اخلاقی اینترنت و ابزارهای ارتباطی رایانه ای بر آنها، مدلی برای اخلاق کاربری ارائه شده است.

یافته ها: همچنین در این پژوهش مشخص گردید بیش از ۸۵٪ کاربران در معرض آسیب های اخلاقی و ناهنجاری های فناوری اطلاعات قرار دارند که سهم کودکان و نوجوانان در این نمونه گیری از سایرین بیشتر است.

نتیجه گیری و پیشنهادها: اخلاق حرفه ای به دلیل این که متخصصان تنها با تسلط بر کار و فعالیت حرفه ای خود و فلسفه و نقش آن در زندگی مردم، به درک اخلاقی نایل می آیند و عینیت گرایی و بی طرفی علمی و عدم جانب داری سیاسی که مهم ترین اصل اساسی علم و فناوری است، در رابطه با اخلاق علمی حرفه ای مورد تأیید قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: اخلاق علمی، فناوری اطلاعات، هنجارهای اخلاقی، هویت مجازی.

^۱ کارشناسی ارشد علوم اجتماعی گرایش جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

^۲ رئیس دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان سمنان و دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزاء و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان.

مقدمه

شتاب توسعه علوم بشری و پیشرفت فناوری های نوین، دستاوردهای جدید علمی را برای انسان به ارمغان آورده است. لیکن ورود به عرصه های جدید علمی و فناوری همواره نکات و مسایل اخلاقی و محدودیت هایی را به همراه خواهد داشت. پیشرفت و توسعه علمی با یک فرآیند دو جانبه همراه است، یکی جنبه خدمات و ارزش های آرایه شده توسط فناوری جدید و دیگری فرهنگ کاربردی و اخلاقی علوم نوظهور می باشد. خدمات و دستاورد فناوری های نوین در ارتقاء سطح کیفی زندگی انسان ها نقش مهمی ایفا می کند و به رفع نیازها، مشکلات، خواسته ها و علایق بشری می پردازد. در مقابل آرایه خدمات و راهکارهای فنی، مسایلی همچون: اخلاق علمی، فرهنگ کاربری و اخلاقی مورد توجه و بحث و بررسی می باشد. مسایل اخلاقی فناوری از دو جنبه و دیدگاه مورد بررسی قرار می گیرد: ۱- رعایت اخلاق علمی در تولید فناوری (توسط عرضه کنندگان فناوری) ۲- مسایل اخلاقی کاربری علوم و فناوری (توسط کاربران و مصرف کنندگان). موضوعی که باعث اهمیت اخلاق علمی در دهه اخیر شده است، رشد پر شتاب علم و فناوری هم زمان با ضعف نظام های سنتی اخلاقی در جوامع بود. در نتیجه این پرسش به میان آمد که با این مقیاس از تصرف ذهنی و علمی در عالم توسط انسان که با پیشرفت دانش و فناوری ظاهر می شود، آیا فعالیت های علمی و فناوری آن متعهد به کیفیتی مبتنی بر منطق اخلاقی و مصلحت جمعی نیز هست؟

اخلاق در فناوری اطلاعات و سلامت دیجیتالی یک زمینه نوظهور از برخورد انفورماتیک، بهداشت روانی و ارتباطات در عصر اطلاعات است که از طریق شبکه جهانی وب (Web) و تکنولوژی های مرتبط با آن ارتقا و تکامل می یابد. اخلاق دیجیتالی را نه تنها به عنوان یک

توسعه فنی بلکه به عنوان حالتی روحی، طرز تفکر و یک حرکت عمومی جهانی می توان توصیف کرد (نقشینه، وحید، ۱۳۸۶).

بیان مساله

در این مقاله به بحث و بررسی مسایل اخلاقی در حوزه فناوری اطلاعات و عصر توسعه ارتباطات رایانه ای و شبکه های اطلاعاتی از دو دیدگاه یاد شده می پردازیم. روش های استفاده در تحقیقات و پژوهش های انجام شده عبارتند از: مطالعه و تحقیق در مقالات علمی - پژوهشی مرتبط و استفاده از منابع مطالعاتی مناسب و علمی، مقایسه روش های آرایه شده توسط پژوهشگران و محققین، مطالعه بر روی نمونه های واقعی و کاربردی به صورت گسترده و مقیاسی، مقایسه نتایج حاصل از پژوهش های انجام گرفته و آمارهای آرایه شده مرتبط با موضوع و بررسی مسایل اخلاقی در فناوری اطلاعات توسط کاربران و متخصصان تولید علم و فناوری. همچنین با مطالعه دقیق خصوصیات رفتاری و اخلاقی ۸۰ کاربر اینترنتی در مدت زمان ۹ ماه یافته های جدیدی به دست آمد که شرح آن در ادامه مقاله آورده شده است.

یافته ها

با انجام تحقیق و پژوهش در مدت ۹ ماه بر روی ۸۰ نفر / نمونه از جامعه آماری شامل تعداد ۳۰ نفر از کاربران عمومی اینترنت و ۵۰ نفر دانشجویانی که از فناوری اطلاعات، اینترنت و ابزار ارتباطات رایانه ای استفاده می کنند نتایج ذیل به دست آمده است و این نتایج نشان دهنده بازخوردها، کنش ها و هنجارهای اجتماعی و اخلاقی کاربران در فناوری اطلاعات و ارتباطات و ساختار آن در جامعه می باشد. همچنین در این نمونه گیری مشخص گردید بیش از ۸۵٪ از

کاربران در معرض مخاطرات و ناهنجاری های اخلاقی فناوری اطلاعات قرار دارند که سهم کودکان و نوجوانان در این پژوهش از سایرین بیشتر بوده است. با توجه به داده های فوق، نقش والدین و آموزش رفتارهای اجتماعی کاربران در دنیای مجازی توسط آنان به خوبی احساس می شود. میزان گسترش فناوری اطلاعات با پیامدهای اخلاقی نیز همراه خواهد بود که در ادامه به برخی از آنها اشاره می شود. فناوری اطلاعات و ابزار گسترده اینترنت توانایی و امکان انتقال متن، ایمیل، تبادل اطلاعات و دسترسی به پایگاه های داده ای و اطلاعاتی، دسترسی به تصاویر، پخش فیلم و موسیقی، چت و گفت و گوی مجازی، شرکت در بحث های گروهی و امکانات دیگری را دارد که با عدم رعایت مسایل اخلاقی در کاربری این امکانات و دسترسی های غیر مجاز به اطلاعات و داده ها، پدیده های غیر اخلاقی متعددی را به وجود می آورد که برخی از آنها عبارتند از: هک و نفوذ به رایانه های شخصی و اداری، سرقت و دزدی اطلاعات و داده ها، دسترسی غیر قانونی به منابع اطلاعاتی و مالی، انتشار افکار و رفتارهای غیر اخلاقی و مخالف با هنجارهای جوامع بشری، سوء استفاده های جنسی، سوء استفاده های مالی و اطلاعاتی، دزدی هویت و ترویج فساد و فحشا. فناوری اطلاعات و اینترنت تفکر و رویاهای افراد را تحریک می نماید، زیرا این تکنولوژی امکان انتشار جهانی ایده ها و نظریات آنها را فراهم می سازد. دستیابی به تصاویر مبتذل جنسی و خشونت بار یکی از پدیده های ضد اخلاقی است که مخاطبان و کاربران فناوری اطلاعات به ویژه کودکان را در معرض تهدید و کنش های نامناسب اخلاقی قرار می دهد. ارتباطات و روابط کاربران در محیط های مجازی و فریب های هویتی ناشی از آن یکی دیگر از پیامدهای اخلاقی در عصر اطلاعات است و همین موضوع باعث بی اعتبار شدن هویتی در رسانه های ارتباطی و فناوری اطلاعات شده است. از یک سو متخصصان و پدید آورندگان علوم و فناوری اطلاعات ملزم به رعایت نکات اخلاقی و حقوق

کاربری خاص خود هستند. انتشار کدهای مخرب و جاسوسی اطلاعات یکی از عوامل مخرب و ضد اخلاقی در این زمینه است. یک متخصص فناوری اطلاعات و ارتباطات علاوه بر آشنایی با علوم و دانش و تخصص مرتبط، لازم است از محدودیت ها و مرزهای حریم خصوصی افراد جامعه و هنجارهای اخلاقی حاکم در آن اطلاع و آگاهی داشته باشد و به رعایت آن در نحوه تولید علم و گسترش فناوری بپردازد.

هویت و اخلاق مجازی

از مسایل اخلاقی که در دنیای فناوری اطلاعات مطرح است، اخلاق مجازی کاربران و هویت اخلاقی آنان در دنیای مجازی اینترنت می باشد. پدیده ای به نام هویت مجازی این امکان را به کاربران فناوری اطلاعات می دهد که تحت هر عنوانی به معرفی خود بپردازند و از مخاطبان خود سوء استفاده نموده و از این راه به اهداف و مقاصد غیر اخلاقی خود برسند. پدیده ازدواج اینترنتی یکی دیگر از مسایل مهم اخلاقی در عصر اطلاعات و دنیای مدرن فناوری IT است. این موضوع به قدری دارای اهمیت است که گاهی منجر به تباهی زندگی افراد جامعه می شود. در مباحث مرتبط با ازدواج های اینترنتی و مجازی، مسایل اخلاقی و درستی گفتار کمتر مورد توجه قرار می گیرد و همین امر سبب انحراف طرفین و عاملی برای فریب دادن مخاطب می باشد. پایبندی به هنجارهای خانواده و اصول مذهبی و دینی در کنار آموزش صحیح کاربری و استفاده از فناوری اطلاعات، به ویژه برای کودکان، نوجوانان و جوانان راه حلی مناسب برای جلوگیری از ناهنجاری های ضد اخلاقی تکنولوژیکی است. از دیگر موارد ضد اخلاقی و نفوذ به حریم خصوصی دیگران، دزدی اطلاعات شخصی مانند: رمزهای عبور، حساب بانکی، دسترسی غیرقانونی به اطلاعات دیگران، نفوذ به کامپیوترهای شخصی و انجام فعالیت های مخرب،

خرابکاری و ایجاد بحران در سیستم های کامپیوتری ادارات و سازمان ها، افشای اطلاعات شخصی افراد حقیقی و حقوقی، ارسال اطلاعات دروغ و نامه های تحریف شده، شیوع و انتشار ویروس و برنامه های جاسوسی و مسایلی از این قبیل می باشد.

اخلاق علمی در فناوری اطلاعات و رسانه

اخلاق علمی مانند اخلاق در هر نظام و حرفه ای دیگر باید منعکس کننده هنجارهای درونی حرفه و احساس تعهد اخلاقی از سوی خود متخصصین، پژوهشگران و عرضه کنندگان فناوری و مصرف کنندگان و کاربران آن باشد. در واقع اخلاق علمی باید به صورت یک رفتار و هنجار اجتماعی، فرهنگ سازی و آموزش داده شود و رعایت آن همانند سایر قوانین و مقررات اخلاقی به صورت درونی و فردی نمود پیدا کند. گسترش فناوری های جدید مانند: شبیه سازی، اصلاح ژنتیکی، نانو تکنولوژی، دانش کوانتوم و فناوری اطلاعات موجب طرح مسایل اخلاقی جدیدی شده است. اخلاق شامل صفاتی است که انسان فعالیت های مطابق و متناسب با این صفات را بدون تأمل و تفکر و دشواری انجام می دهد و مقصود از علم اخلاق آن دسته از اصول و قواعد و دانشی است که به رفتارها و هنجارهای خوب و بد، شایسته و ناشایسته، درست و غلط اشاره می کند. اخلاق علمی یکی از شاخه های جدید اخلاق است که می کوشد به مسایل اخلاقی حرفه های گوناگون پاسخ دهد. یک فعالیت تحقیقاتی و پژوهشی در حوزه فناوری می تواند با محیط زیست، ایمنی، حریم خصوصی دیگران و منافع متعارض اجتماعی ارتباط یابد و محل پرسش ها و تعاملات اخلاقی شود. با گسترش فناوری اطلاعات امکان تهدید حریم خصوصی افراد جامعه وجود و نوع یا استفاده نادرست از فناوری و علوم می تواند سلامت زیست محیطی را به خطر اندازد. از این جهت است که اخلاق حرفه ای علمی موضوعیت می یابد و به مباحث

اخلاقی مربوط به تولید، انتقال، کاربری و مبادله دانش می پردازد. اخلاق حرفه ای به مسایل و پرسش های اخلاقی و اصول و ارزش های اخلاقی یک نظام حرفه ای می پردازد و ناظر بر اخلاق در محیط حرفه ای است (رضایی، زیور، ۱۳۸۷).

فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی

انقلاب فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی به ویژه پیدایش رسانه های الکترونیکی جدید تمام شئون زندگی انسان ها را تحت تأثیر قرار داده است. فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی در حوزه عملیات روانی نیز کاربرد فراوانی یافته اند. در واقع عملیات روانی و یا به تعبیر دیگر تأثیر و نفوذ در افکار و رفتار سایر دول و ملل که کارگزاران آن را در جهت اهداف و مقاصد خود پی ریزی می کنند، امروزه از طریق فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی به خصوص رسانه های نوین روبه گسترش نهاده است (سوری، جواد، ۱۳۸۷). به تعبیر ادومین امری؛ ارتباطات در معنای عام یعنی: "فن انتقال اطلاعات، افکار و رفتارهای انسانی از یک شخص به شخص دیگر" و چارلز کولی نیز ارتباط را سازوکاری می داند که از خلال آن روابط انسان ها برقرار شده و گسترش می یابد. بنابراین ارتباطات انتقال پیام به دیگری و اساس شکل گیری جامعه انسانی است که ماهیت جوامع فعلی بر پایه آن تعریف می شود. روابط انسان بر اساس ارتباط پدید می آید و تمامی مظاهر فکری و ابزار انتقال آن در مکان و زمان بر پایه این سازوکار توسعه می یابد (ساروخانی، محمدباقر، ۱۳۷۱). میکی اسمیت نیز به طور مفید و مختصر ارتباطات را اینگونه تعریف می کند: "فرایند انتقال اطلاعات، احساسات، حافظه و افکار در میان مردم" به طور کلی ارتباطات، در برگیرنده روند مبادله اطلاعات به مفهوم عام و یا به عبارتی به مثابه پیوند و اجتماع ابزارها و تکنیک ها جهت انتقال اطلاعات تلقی می شود (محسنیان راد، مهدی، ۱۳۶۱). پس از

انقلاب صنعتی و رشد روزافزون فناوری، حوزه عملکرد و مفهوم ارتباطات نیز متنوع گردید. چنان که در پایان قرن بیستم، انقلاب فناوری در حوزه ارتباطات و اطلاعات، گسترش دسترسی افراد جامعه به اطلاعات آن هم به شیوه ای انقلابی و بی سابقه زمینه ساز ظهور رسانه های الکترونیکی در سطح جهانی شد. به واسطه پیشرفت های فنی ارتباطات و افزایش فرصت ها برای تعامل اطلاعات، کالاها و اندیشه ها بیشتر و سریع تر و با هزینه کمتر مبادله می شوند. بنابراین توانمندی های مردم برای برقراری ارتباطات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی گسترش یافته است. از آنجا که جوهره اصلی تمدن و فرهنگ در عصر حاضر ترکیبی از فناوری، نظام های ارتباطاتی جهانی همراه با تولید، انتقال و پردازش اطلاعات است. لذا انقلاب ارتباطی دگرگونی های عمیق و گسترده ای را در زندگی انسان ها ایجاد کرده است (مانوئل، کاستلز، ۱۳۸۰). به اعتقاد مانوئل کاستلز "در عصر ارتباطات، فاصله زمانی و مکانی به واسطه گستردگی و پیچیدگی ابزارهای اطلاع رسانی محو شده و نظم طبیعی دوران قدیم یا چارچوب های مکانیکی جهان صنعتی به یمن دانش اطلاعاتی از بین رفته است. لذا حضور در این مکان معنای تازه ای به خود گرفته که می تواند تعیین کننده ارتباط شخص با جامعه شبکه ای و یا جدایی و حذف او از این مکان فراگیر و در عین حال انحصاری باشد که با محوریت رسانه و اطلاعات صورت می گیرد، زیرا جهان جدید به صورت شبکه درآمدی است. شبکه بزرگی که بافت اصلی و تار و پود آن را اطلاعات و نظام ارتباطات تشکیل می دهد" (نصری، قدیر، ۱۳۸۱). بنابراین تغییر مفهوم ارتباطات را می باید در بطن زندگی معاصر یعنی گذر انسان ها از سادگی به پیچیدگی ارزیابی نمود (شهریاری، حمید، ۱۳۸۵) که بی تردید این امر نیز تحت تأثیر مستقیم فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی صورت گرفته است.

مسائل اخلاقی در فناوری اطلاعات

از آنجا که فناوری اطلاعات تحولات سیاسی و اجتماعی وسیع و شگرفی را پدید آورده است، مشکلات اخلاقی جدید و منحصر به فردی در این حوزه ایجاد شده که نیازمند رسیدگی است. فناوری اطلاعات در شیوه افعال و اقدامات روزمره ما تاثیر می گذارد. برخی از مفاهیمی که در حوزه فلسفه اخلاق و فلسفه سیاسی کاربردی خاص داشته اند با پیشرفت فناوری اطلاعات دچار چالش هایی شده اند که از آن جمله می توان به مفاهیم مالکیت، حریم خصوصی، توزیع قدرت، آزادی های اساسی و مفهوم مسئولیت اخلاقی اشاره کرد. متخصصان رایانه چه مسئولیت های اخلاقی دارند؟ اگر یک نرم افزار کامپیوتری دچار خطا شود چه کسی مسئول است؟ آیا ایجاد اختلال در برنامه ها و ارتباطات شبکه ای کاری غیر اخلاقی است؟ آیا کپی برداری از برنامه ها و نرم افزارها در صورت عدم اطلاع و رضایت صاحبان و پدید آورندگان آنها امری اخلاقی و متعارف است؟ اینها بخشی از پرسش هایی است که در حوزه اخلاق فردی و نهادی فناوری اطلاعات مطرح می شود. با توجه به امکان دسترسی افراد مختلف به اطلاعات موجود در کامپیوترهایی که به شبکه متصل هستند؛ دولت ها، جوامع بشری، متخصصین IT و کاربران فناوری اطلاعات موظف به رعایت چه اصول اخلاقی، سیاست ها و عملیاتی در مورد حفظ حریم خصوصی افراد می باشند؟ مسایلی از این قبیل موجب شده است عنوان پژوهشی با نام اخلاق فناوری اطلاعات با دقت بیشتری در اخلاق کاربردی مورد توجه قرار گیرد (شهریاری، حمید، ۱۳۸۵). در عصر فناوری اطلاعات و تکنولوژی ارتباطات، اشخاص با هویت های مجازی در فضای الکترونیکی حاضر می شوند و با یکدیگر گفتگو می کنند و به تبادل اطلاعات درست یا اشتباه می پردازند و گاهی غافل می شوند ممکن است با کسی که ارتباط دارند هویتی کاملاً مخالف با آنچه نشان داده است را داشته باشد. این یک هویت مجازی است، هویتی که البته کاربردهای خاص خود را

در محیط الکترونیک دارد و می تواند کارآمدی خاص خود را نیز داشته باشد. اما این هویت مجازی می تواند در راستای پیشبرد اهدافی شوم و ضد اخلاقی قرار گیرد. بارزترین مصداق ظهور ناهنجاری های اخلاق فناوری اطلاعات، استفاده نادرست و کنترل نشده کودکان از اینترنت است. موارد مشابه گمراهی و به خطر افتادن آنها توسط سودجویان اینترنتی است که هر چند وقت یکبار اخبار نگران کننده ای در این رابطه از رسانه ها منتشر می شود (دیلمقانی، میترا، ۱۳۸۶). انرسان معتقد است: "ارزش های فرهنگ مجازی، ارزش های گفتاری، قابل دسترس، آزاد و دارای واکنش سریع هستند". کاستلز معتقد است: "فرهنگ هکری" اساس فرهنگ مجازی است و ارزش های شایسته سالارانه مفهوم اولیه جامعه مجازی و آزادی فردی بالایی را به همراه دارد. جوردن مدعی است: فرهنگ مجازی واکنشی است که فرهنگ، سیاست و اقتصاد را می سازد و قدرت فناوری را قدرتی تعریف می کند که نظام هنجاری فرهنگ مجازی را شکل می دهد (میسفادین لی پی، ۱۳۸۶). بنابراین زندگی مجازی و دنیای دیجیتالی ارتباطات دارای هنجارهای رفتاری هستند که باید به آنها توجه نمود و لازم است آنها را به عنوان مسایل اخلاقی و اجتماعی رعایت کرد.

اخلاق رسانه ای و اطلاع رسانی

همان طور که کاربران، متخصصان و تولید کنندگان علم و فناوری ملزم به رعایت اخلاق علمی و فناوری هستند، رسانه ها و پایگاه های خبری و اطلاع رسانی نیز از این قاعده مستثنی نیستند. از مهم ترین وظایف یک پایگاه خبری و رسانه ای که به عنوان منبع اطلاع رسانی در جامعه فعالیت می کند، رعایت مسایل اخلاقی و انعکاس حقایق و واقعیت ها است. اخلاق رسانه ای در افکار عمومی جامعه نقش بسزایی دارد. عصر حاضر در پرتو دانش و فناوری شاهد تحولات

بی شماری است که گسترش امکانات ارتباطی در رأس آنها قرار دارد. در چنین شرایط زمانی؛ اینترنت، ماهواره ها و رسانه های گوناگون با انتقال اطلاعات همزمان، معلومات و مبادله افکار و عقاید نقش زیادی در تحولات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جوامع دارند (گروه تحقیق، ۱۳۸۴). پیشرفت فناوری و در راستای توسعه وسایل ارتباطی و اطلاعاتی که رابطه‌ای مستقیم با جامعه دارند و بر افکار عمومی موثر هستند، بیانگر اهمیت آن در تمامی ابعاد جامعه جهانی است و قرن حاضر عصر تبادل اطلاعات است. بنابراین امروزه کشورها برای دستیابی به اهداف و منافع خود در سایر نقاط جهان از این فناوری ها بهره های فراوانی می‌برند. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، سازمان نظام صنفی رایانه ای کشور، دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی به عنوان عرضه کنندگان و تبیین کنندگان سیاست کلی فناوری اطلاعات در کشور نقش اساسی در تعیین جایگاه اخلاق و مسایل اخلاقی کاربران و تاثیرات آن را در جامعه دارند. تاکنون سازمان ها و نهادهای مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات تنها نقش مجری و نظارت کننده بر عملکرد بخش های مختلف ارتباطی و کنترل دسترسی کاربران را ایفا نموده اند که این عملکرد کافی نیست. مهم ترین، تاثیرگذارترین و اساسی ترین اقدام تبیین خط مفروض ها و رعایت نکات اخلاقی و تضمین سلامت دیجیتالی جامعه، آموزش همگانی به صورت جامع و فراگیر است. آموزش باید از طریق رسانه های جمعی همچون: صدا و سیما، مطبوعات، برگزاری جشنواره ها و همایش های عمومی در سطح جامعه و در لایه های بالاتر و در سطح دانشگاهی و آکادمیک به صورت تخصصی انجام شود.

نتیجه گیری و پیشنهادها

به منظور رعایت سلامت الکترونیک و اخلاقی اینترنتی در انگلستان، یک گروه دیده بان اینترنتی به عنوان بخشی از تلاش‌های جاری برای مصون نگاه داشتن کودکان در شبکه جهانی اینترنت، سیستم جدیدی راه اندازی کرده است. این سیستم به نحوی طراحی شده که به والدین امکان می‌دهد با مسدود کردن سایت‌ها و اتاق‌های گپ^۱ خاصی که تصور می‌شود مورد استفاده افرادی است که از کودکان سوء استفاده می‌کنند، محتویات اینترنت را کنترل نمایند. از این فیلترها می‌توان برای منع دسترسی به سایت‌های خشونت بار، نمایش دهنده مواد مخدر و تبلیغ کننده مشروبات الکلی استفاده کرد. از فناوری اطلاعات و ابزار اینترنت می‌توان برای انتشار ذخایر غنی فرهنگی و ادبیات ایران و گسترش علوم در جهان استفاده نمود و از آن برای آموزش و پرورش، تجارت الکترونیک، بانکداری الکترونیک، اطلاع رسانی، خدمات رسانی به مردم در دولت الکترونیک، تبلیغات، آموزه‌های مذهبی و دینی و توسعه ارتباطات بین الملل و صلح جهانی استفاده کرد. در این مقاله مباحث کانونی اخلاق علمی مورد بحث قرار گرفت و مشخص گردید استقلال حرفه ای روشی است که در آن صلاحیت و مسئولیت بحث پیگیری اخلاق علمی به خود اجتماع علمی واگذار شده است. اخلاق حرفه ای به دلیل این که متخصصان تنها با تسلط بر کار و فعالیت حرفه ای خود و فلسفه و نقش آن در زندگی مردم، به درک اخلاقی نایل می‌آیند و عینیت گرایی و بی طرفی علمی و عدم جانب داری سیاسی که مهم ترین اصل اساسی علم و فناوری است، در رابطه با اخلاق علمی حرفه ای مورد تأیید قرار گرفته است.

---

¹ Chat room

فهرست منابع

- نقشینه، وحید (۱۳۸۶)، سلامت دیجیتال. روزنامه ایران: شماره ۳۶۳۶.
- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (۱۳۸۷)، آمار تعداد کاربران ایرانی اینترنت.
- رضایی، زیور (۱۳۸۷)، اخلاق علمی. باشگاه پژوهشگران دانشجو.
- سوری، جواد (۱۳۸۷)، نقش فناوری‌های نوین ارتباطی در عملیات روانی. فصلنامه عملیات روانی: شماره ۱۲.
- ساروخانی، محمد باقر (۱۳۷۱)، جامعه شناسی ارتباطات. چاپ اول، انتشارات اطلاعات، تهران، شماره ۱۹.
- محسنیان راد، مهدی (۱۳۶۱)، ارتباط شناسی. انتشارات سروش. تهران: ۴۵.
- اخوان زنجانی، داریوش (۱۳۸۱)، جهانی شدن و سیاست خارجی. دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، تهران.
- مانوئل کاستلز (۱۳۸۰)، عصر اطلاعات و ظهور جامعه شبکه‌ای. ترجمه: احمد علیقلیان و افشین خاکباز. انتشارات طرح نو، تهران.
- نصری، قدیر (۱۳۸۱)، فرا روایت‌های کاستلز در عصر اطلاعات. فصلنامه راهبرد، شماره ۲۴: ۳۵۵.
- شهریاری، حمید (۱۳۸۵)، اخلاق فناوری اطلاعات چیست. جام جم، شماره ۱۸۸۸.
- دیلمقانی، میترا و حجازی، سید علیرضا (۱۳۸۶)، تأثیر سازنده اینترنت بر اخلاق کاربران. عصر فناوری اطلاعات.
- میسفادین لی پی، پارتازیان کامبیز (۱۳۸۶)، فرهنگ فضای مجازی، بایدها و نبایدها در فرهنگ اینترنتی.

- گروه تحقیق (۱۳۸۴)، جهانی شدن ارتباطات و تهدیدهای امنیت ملی ما. فصلنامه راهبرد، شماره ۳۶: ۹۰.

